

MOŽE LI SVETOHRANIŠTE BITI OD STAKLA?

Svetohranište (tabernakul), kao mjesto pohranjivanja i čuvanja euharistijskih čestica preostalih od pričesti na misi, treba zauzimati istaknuto mjesto u crkvi ili u pokrajnjoj kapelici odvojenoj od glavne crkvene lađe. Treba biti izrađeno od čvrsta materijala i dolično urešeno i smješteno “u nekom istaknutom, vidnom, ukrašenom i za molitvu prikladnom dijelu crkve ili kapele”, kako to naglašava “Zakonik kanonskog prava”, (kan. 938, § 2) i mnogi drugi noviji crkveni dokumenti.¹

Prva je i prvotna svrha čuvanja euharistije izvan mise davanje popudbine umirućima² a sve drugo trebalo bi stvarno postati sporedno. Na žalost, moramo priznati činjenicu da su u našoj svakodnevnoj liturgijskoj i asketskoj praksi mnogi drugotni uzroci opsežniji i učestaliji od prvotnoga. O tome bi trebalo puno više i ozbiljnije razmišljati, govoriti i praktično djelovati što bi zasigurno urodilo kršćanskijim shvaćanjem i pravilnijim štovanjem Boga.

I ovo kratko praktično pitanje o materijalu od kojega se izrađuje svetohranište prigoda je da produbimo pravu kršćansku vjeru u Kristovu otajstvenu prisutnost među nama te proširimo teološku kulturu.

Funkcionalno i znakovito

Izbor materijala, način izrade, smještaj i ukrasi svetohraništa vrše funkcionalnu i znakovitu ulogu što trebaju imati na umu projektant i upravitelj crkve kod izrade i postavljanja svetohraništa u nekoj crkvi. Po svojoj temeljnoj svrsi svetohranište mora stvoriti prostor u kome će

¹ Usp. *Opća uredba Rimskog misala* (2000.), br. 315; *Inaestimabile donum*, 25; *Eucharisticum mysterium*, 52; *Inter Oecumenici*, 95; *Sveta pričest i štovanje euharistijskog otajstva izvan mise*, (Dalje: *Pričest*), KS, Zagreb 1974, 10-11.

² “Čuvanje svetih prilika za bolesnike dovelo je do pohvalnog običaja da se ovoj nebeskoj hrani koja se čuva u hramovima iskazuje klanjanje.” (*Pričest ...*, 5).

euharistijske čestice biti zaštićene od obeščašćenja što ga mogu prouzročiti raznoliki čimbenici: vlaga, prašina, različite životinje, bolesni i zlobni ljudi ...

Uz funkcionalnu ulogu, svetohranište je i kršćanski znakovito: podsjeća vjernike na Kristovu otajstvenu prisutnost u misnoj žrtvi kojoj oni po pričesti postaju dionici. Zbog toga prostor u kojemu je smješteno svetohranište treba biti prikladno mjesto za osobnu molitvu i klanjanje u tišini. Ono je produžena ruka oltara od kojega potječe i prema kojemu je usmjereno. To naglašava obnovljeni *Obrednik* kad uređuje povezanost između euharistijskog štovanja izvan mise i euharistijskog slavlja: *“Da bi se pobožnost prema sakramentu presvete euharistije pravilno usmjerila i hranila, euharistijsko otajstvo treba promatrati u svem njegovu opsegu kako u samom slavljenju mise tako i u štovanju svetih prilika koje se čuvaju poslije mise da bi se milost žrtve šire primijenila.”*³

U tom kontekstu treba promatrati i preporuku upute Kongregacije obreda o štovanju euharistijskog otajstva *“Eucharisticum mysterium”* kada u br.55 ističe da je *“s obzirom na znak, više u skladu s naravi svetoga čina da na oltaru na kojemu se služi misa – euharistijska Kristova nazočnost, koja je plod posvećenja pa se kao takva mora i pojaviti, ne bude, koliko je moguće, prisutna već od početka mise time što su svete prilike pohranjene u svetohraništu”*.

Oltar i svetohranište su dva mjesta štovanja jednoga te istoga otajstva pod dva različita vida tako da je štovanje koje iskazujemo Kristu otajstveno prisutnom u tabernakulu posljedica posvećenja koje se odigrava na oltaru za vrijeme euharistijske žrtve i njezin nastavak. Zbog toga nije prikladno da za vrijeme misnog slavlja budu očima vidljive prije posvećene čestice pa ni u prozirnom svetohraništu.

Staklo kao materijal za izradu svetohraništa

Preporuka da na oltaru ne budu prije posvećene hostije za vrijeme slavljenja misne žrtve upućuje upravo na to. A na to cilja i uputa da se svetohranište treba praviti *“od neprozirna materijala”*. Kad se govori o prozirnosti materijala za svetohranište, misli se prije svega na znakovitost. Međutim, obrazloženje za negativan odgovor Kongregacije za bogoštovlje

³ *Pričest ...*, 4; SV. KONGREGACIJA OBREDA, *Uputa o štovanju euharistijskog misterija*, br.3 g.

na pitanje “da li je dopušteno svetohranište izrađivati od stakla?” prvenstveno se odnosi na sigurnost pohranjivanja i otklanjanje mogućnosti obeščašćenja razbijanjem ili lomljenjem. Pretpostavlja se, naime, da je staklo lomljivo i da nije dovoljno čvrsto.

Neobično je da se ne spominje mogućnost izrade od tzv. “neprobojna stakla” niti od neprozirna, nego jednostavno “od stakla”.⁴ Danas se staklo često koristi kao materijal za izradu različitih predmeta, pregradnih zidova ali i umjetničkih djela. Korišteno je i u izradi glasovitog spomenika “Oltar Domovini” na Medvedgradu. Koristi se također i kao neprobojni materijal u izradi specijalnih automobila ili kao zaštita skupocjenih izložaka. Staklo se može napraviti tako da bude potpuno neprozirno ili pak prozirno samo s jedne strane.

Očito je, dakle, iz tih nekoliko sumarnih natuknica da će i na tom području trebati mijenjati tumačenje liturgijskih zakona prema boljem uvidu u svojstva materijala o kome se govori i potrebi intenzivnijeg doživljavanja i jasnijeg izražavanja liturgijske znakovitosti.

U svakom slučaju kod izbora materijala za izradu svetohraništa treba voditi računa o neprozirnosti i nelomljivosti. To je smisao negativnog odgovora Kongregacije na upit je li dopušteno svetohranište praviti od stakla.

Marko Babić, ofm

⁴ Usp. NOTITIAE, vol. XXXVII (2001), n. 414-415, 18-19.